

- ❑ **Nytt nätverk om dammar, vattenhjul och vattenhjulsdrivna maskiner.**
- ❑ **Ny kanslist på ArbetSams kansli**
- ❑ **Här kan man se maskiner i drift - Kalendarium**
- ❑ **Museivärldens städpatrull**
- ❑ **Sillabåten TG 1 KarIA sjösatt**

Foto: Johanna Öhvlning

Ny kanslist på ArbetSams kansli

Äntligen är hon på plats, Lovisa Almborg, som efterträder Heidi Eklund som handläggare på ArbetSams kansli i Norrköping.

– Jag tycker att det är fantastiskt roligt att få arbeta för och med arbetslivsmuseerna och människorna bakom dem. All kunskap och kärlek till sina museer som de har smittar lätt av sig. Jag ser fram emot arbetet att synliggöra arbetslivsmuseerna mer och stärka deras självklara plats i kulturen.

Vill ni komma i kontakt med Lovisa finns hon på 011-23 17 30 eller lovisa.almborg@arbetsam.com

Häfla Hammarsmedja. Foto: Torsten Nilsson.

Nytt nätverk om dammar, vattenhjul och vattenhjulsdrivna maskiner

I slutet av maj genomfördes en konferens med namnet *Vattenhjul och maskiner i stångjärnssmedjan*. Konferensdeltagarna var mycket positiva till denna satsning. En tydlig tendens under de senaste tio åren är att fler och fler museer strävar efter att visa sina anläggningar i drift. Att visa hela produktionen i en hammarsmedja är omöjligt, i stället väljer man ut vissa maskiner som är tekniskt möjliga att behärska och som kan förstärka berättelsen om arbetet i anläggningen. På flera platser i Sverige arbetar man nu med att renovera eller bygga nytt. Under konferensen gavs möjlighet att diskutera många gemensamma problem och utmaningar såsom vattenhjulskonstruktioner, dammluckor, trä, grundläggning med mera.

Under sista konferensdagen beslutade mötesdeltagarna att bilda ett informellt nätverk där vi diskuterar frågor kring våra anläggningar och dess drift, tekniska frågor, material, utbildningsfrågor, säkerhet och liknande. Vissa nyhetsbrev kommer därför i framtiden att ha tema dammar, vattenhjul och vattenhjulsdrivna maskiner. På sidan två i detta nyhetsbrev presenteras därför några anläggningar som sommartid visar vattenhjul och maskiner i drift.

Nätverket vänder sig till alla anläggningar som drivs med vattenhjul eller turbin, smedjor, kvarnar, stampar och liknande. Skicka en e-post till torsten.nilsson@arbetetsmuseum.se om du vill vara med i nätverket.

Deltagarna tog även beslut om att arbeta för att det genomförs en liknande konferens våren 2012.

Mellandammen, Olofsfors bruk. Foto: Torsten Nilsson.

Här kan man se maskiner i drift - Kalendarium

Vattenhjul, stångjärnshammare och blåsmaskiner

Storbrohyttan, Filipstad, Värmland

Blåsmaskin körs på begäran vilken dag som helst under sommarhalvåret eftersom den drivs av en elmotor. Maskinen är tillverkad av Arboga mekaniska verkstad omkring 1870.

Olofsfors bruksmuseum, Olofsfors, Västerbotten

GPS: N 57° 21.813', E 13° 45.436'

Blåsmaskin och räckhammare körs på Brukets dag lördagen den 2 juli..

Töllstorps Industrimuseum, Gnosjö, Småland

GPS: N 57° 21.813', E 13° 45.436'

I träddrageriet körs tre vattenhjul varje dag.

Rasmus kvarn, Röttle by Gränna, Småland

GPS: N 57° 59.716', E 14° 25.881'

Vattenhjulet snurrar tisdag, lördag och söndag k. 13–16 under perioden 25 juni–7 augusti.

Vallonsmedjan i Österbybruk, Uppland

GPS: N 60° 11.688', E 17° 54.060'

Vattenhjul, räckhammare och blåsmaskin körs:

9 juli, klockan 15.00 i samband med Lantbruksdagen i Österbybruk.

27 augusti, klockan 16.00 i samband med Österbydagen.

Karmansbo Bruksmiljö, Kolsva, Västmanland

GPS: N 59° 41.685', E 15° 44.918'

Lanchashirehärd, mumblingshammare, vattenhjul, blåsmaskin och valsverk visas i drift på Järnets dag 2 juli.

Storbrohyttan. Arbete med vattenhjul och blåsmaskin. Foto: Bengt Olof Löf.

s/s Laxen på slip i Gysinge. Foto: Torsten Nilsson.

Museivärldens städpatrull

Vad händer när museer inte klarar sitt uppdrag längre. Att de som arbetat med museet blir besvikna det är förståeligt men vad händer med museets samlingar, försvinner de också? Ett av de senaste museerna som gått under är Dalälvarnas flottningsmuseum i Gysinge. Museet drevs som en stiftelse med Nordiska museet, Länsmuseum Gävleborg och Sandvikens kommun som stiftelsebildare. Huvudparten av denna mycket unika samling av föremål från flottningen i Dalälvarna ägdes av Nordiska museet. Där fanns bland annat den mycket väl bevarade ångvarpbåten Laxen som på något mystiskt sätt lyckats undvika att bli K-märkt av Statens Maritima Museer. Ett flertal inte lika kompletta ångvarpbåtar är redan K-märkta. Stiftelsebildarna lyckades inte komma överens om hur museet skulle drivas vidare och därför togs beslutet att lägga ned museet. Nordiska museet behövde då hitta en annan förvaltare av sin museisamling som man aktivt byggt upp men sedan inte lagt många kronor på att förvalta.

Räddarna i nöden blev Siljansfors skogsmuseum väster om Mora. Skogsbruksmuseum erbjuder sig att ta över samlingarna, alla flottningsbåtar och ångvarpbåten Laxen. Flytten till Siljan kommer att ske denna sommar. Laxen kommer att finnas vid kaj i Mora och hela samlingen och utställ-

ningen från Gysinge kommer att visas i den museibyggnad som man nu håller på att uppföra. För museibygget har man samlat in omkring två miljoner kronor och från Gysinge fick man inte bara en hel museisamling utan även 200 000 kronor som fanns i stiftelsen!

Detta är inte första gången Siljansfors tar hand om döende museer. När Skogsmuseet Silvanum, Gävle, i början av 2000-talet inte längre klarade av de höga hyreskostnaderna var det Siljansfors skogsmuseum som tog hand om samlingarna och städade upp. En av Hasse Alfredssons drömmar med Skansen var att bygga upp ett ångdrivet sågverk. Man köpte därför in ett sågverk med cirkelsåg och en Munktell lokomobil. Anläggningen lades i förråd i väntan på att bygget skulle starta. Sedan kom en ny ledning och nya prioriterade projekt. Tankarna på en ångdriven ångsåg lades på hyllan. Återigen blev det Siljansfors skogsmuseum som tog hand om samlingarna och städade upp.

Museer kommer och går men stora delar av samlingarna består. Detta kan bara ske när det finns människor som vågar se möjligheter och inte räds att ge sig på det som vid en första anblick kan te sig omöjligt. Tack Siljansfors skogsmuseum!

Grunden till den nya museet i Siljansfors och ånglokomobilen till sågverket Foto: Torsten Nilsson.

Foto: Sirmiones-skeppslag

Sillabåten TG 1 KarLA sjösatt

För snart sju år sedan, bildades Sirmiones Skeppslag. Tanken var att renovera en bruksbåt. Men genom åren har projektet utvecklats till en hel veteranbåtshamn med bryggor och ett flertal bruksbåtar i Gislövs läge. Sommaren 2010 invigdes en utställning i hamnkontoret där man visar bilder och fiskeredskap från dåtid till nutid. Utställningen och miljön kring hamnen har blivit mycket välbesökt.

Men planerna på en sillabåt hade inte försvunnit. I september 2009 togs beslut att undersöka möjligheterna till en nybyggnation. Målet var att bygga en kopia av en sillabåt, den båttyp som var en av anledningarna till att hamnen i Gislövs läge anlades under åren 1920–22. Båten skulle vara utrustad med segel och en tändkulemotor.

Lindhs Båtbyggeri i Smygehamn fick i uppdrag att bygga en kopia av sillabåten TG 1. Originalen byggdes av båtbyggaren Karl Anderson på Väster år 1911 och han fick också ge namn åt nybygget som fick namnet KarLA.. Beställaren var fiskaren August Jönsson. Han fiskade tillsammans med sin svärfar Jöns Bengtsson och fiskaren Hans Larsson. Båten blev utrustad med en Svedala motor från Åbjörn Andersson. Augusts fiske tog honom på långa resor ner till Danzig, Bornholm och Sassnitz. Nybygget har försetts med en Skandia 10 hkr råoljemotor typ 13A med rattreversering samt Spri rigg med fock och klyvare, samt toppsegel.

För att påminna kommande generationer om Sirmiones Skeppslags verksamhet har minnesmynt placerats i kölen vid för- och akterstäv. Minnesmyntet i förstäven är ett silvermynt till minne av kronprinsessan Viktorias och prins Daniels bröllop i juni 2010. I akterstäven placerades ett 5 öres kopparmynt från 1911.